

ОПШТИНА ЖИТОРАЂА

ПРЕДЛОГ

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА
ОПШТИНЕ ЖИТОРАЂА ЗА 2021. ГОДИНУ**

На основу члана 41. став 1. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Сл . гласник РС“ , број 36/2009, 88/2010, 38/15 и 113/17) члана 20. став 1. тачка 9. и 32. став 1. тачка 6. Закона о локалној самоуправи („ Службени гласник РС“, број 129/07, 83/14-други закон, 101/16-други закон и 47/2018) и члана 40. Статута општине Житорађа („Службени лист града Ниша“, бр27/19),

Скупштина општине Житорађа, на седници одржаној дана 20. децембра 2020. године, донела је

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ОПШТИНЕ ЖИТОРАЂА ЗА 2021. ГОДИНУ

Увод

Локални акциони план запошљавања за 2021. годину за општину Житорађа (у даљем тексту: ЛАПЗ) представља основни инструмент запошљавања у 2021. години. Њиме се дефинишу приоритети и циљеви политике запошљавања за 2021. годину и утврђују програми и мере који ће се реализовати у 2021. години на територији општине Житорађа, како би се достигли циљеви и постигло повећање запослености. ЛАПЗ представља обједињени годишњи преглед програма или мера активне политике запошљавања на локалном нивоу (као одговора на идентификовано стање, потребе и могућности локалног тржишта рада) и интегрални део политике локалног економског развоја.

Правни основ за утврђивање ЛАПЗ-а представља Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Сл . гласник РС“ , број 36/2009, 88/2010, 38/15 и 113/17)

Ради постизања општег (стратешког) циља, а у складу са препознатим изазовима, дефинисани су појединачни циљеви који кроз спровођење различитих програма, мера и активности треба да допринесу повећању запослености у Републици Србији.

ЛАПЗ представљ

а кључни инструмент локалне политике запошљавања који треба да послужи ЈЛС да се:

- боље и детаљније сагледају проблеми, потребе и могућности локалног тржишта рада;
- кључни елементи ЛАПЗ ускладе и/или интегришу у локални стратешки оквир;
- припреми одговарајући сет мера подршке у оквиру других референтних области локалног економског развоја.

Приоритети активне политике запошљавања у 2021. години у Републици Србији првенствено су усмерени на отварање нових радних места, односно на улагање у људске ресурсе и задовољење потреба тржишта, сагледавање потреба како послодаваца, тако и незапослених лица. У том смислу, уважавајући смернице и препоруке европске политике запошљавања, приоритети политике запошљавања у 2021. години јесу:

- I. Подстицање запошљавања у мање развијеним регионима и развој регионалне и локалне политике запошљавања;
- II. Унапређење квалитета радне снаге;
- III. Усклађивање понуде и тражње на тржишту рада и подстицање отварања нових радних места;
- IV. Унапређење институција тржишта рада;
- V. Подстицање запошљавања теже запошљивих лица и веће социјално укључивање маргинализованих група.

Приоритети политике запошљавања у 2021. години произашли су из реалних потреба и део су стратешких опредељења и средњорочних циљева, тако да неће бити у потпуности реализовани у 2021. години. Ипак, неопходно је наставити са реализацијом активности које се на њих односе како би се у наредним годинама достигли жељени резултати. Приоритети политике запошљавања у 2021. години у општини Житорађа су:

- стварање услова за запошљавање младих и смањивање њихове незапослености и
- подршка мерама активне политике запошљавања кроз јавне радове преко– програма НСЗ.

АНАЛИЗА СТАЊА У ОПШТИНИ

1.1. Економска ситуација

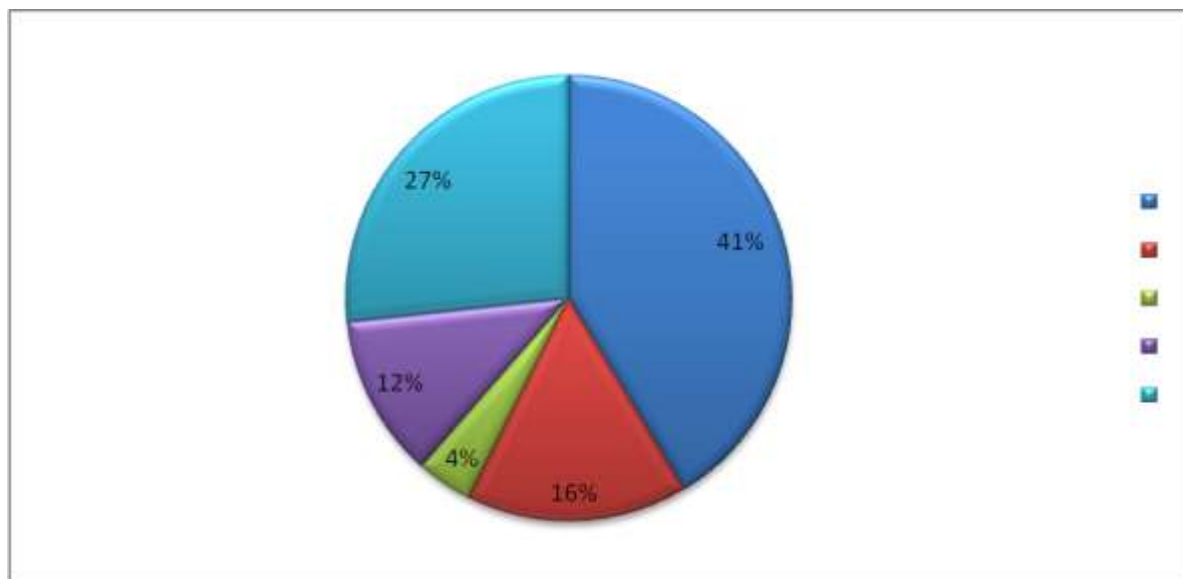
Основна карактеристика привреде општине Житорађа је моноструктурност, с обзиром да се досадашњи развој базирао на развоју пољопривреде нарочито област повртарства и ратарства. Застарела технологија, пад цене пољопривредних производа, као и недостатак адекватног пласмана довели су до битног смањења производње, реалног пада стандарда и куповне моћи становништва, повећања незапослености,

Привредне активности у руралним подручјима општине Житорађа традиционално су везане искључиво за пољопривреду, захваљујући пре свега традицији и климатским условима. Међутим период транзиције и процес приватизације који је довео до промена у власничким моделима, смањење пољопривредне производње и реструктурирање које је у току, проузроковали су губитак радних места на целој територији општине Житорађа, како о обалсти пољопривреде тако и ван ње.

Поред наведеног (традиција и климатски услови), предности општине Житорађа у области пољопривреде су: добра повезаност са коридором 10 (путна и железничка инфраструктура), непостојање великих загађивача (еколошки здрава средина), постојење пољопривредних удружења (воћара, пчелара и фармера), постојење задруга, повољни природни ресурси (клима, вода, земљиште), добра демографска структура у појединим деловима општине (Добрич и део око реке Топлице), организована производња бостана, добра информисаност пољопривредних произвођача о употреби агро - техничких мера, и на крају могућности за већом производњом повртарских култура.

Број МСП и приватних радњи општине Житорађа у претходним годинама није се значајније мењао. Локалну економију општине Житорађа од 2011. години прети стални тренд смањења како броја предузетника тако и броја правних лица. Тако да је тај број у 2019. години око 197 предузетника и 22 правних лица.

Посматрајући структуру МСП по структури из 2018. године (Слика 1), процентуално највећи број МСП је из сектора приватног предузетништва (41,3%), следе образовање (16,1%), државна управа и социјално осигурање (4,1%), здравство и социјални рад 11,8%, док је учешће осталих сектора занемарљиво.

Слика 1: Структура броја МСП по секторима, 2018,

Упоређујући број и структуру МСП са кретањима на нивоу Републике, закључује се да општина Житорађа, посматрајући критеријум броја предузећа на 1000 становника, имала је у 2019. број МСП (11,57 предузећа на 1.000 становника) у односу на Републички просек (9,16 предузећа на 1.000 становника), што и није тако лош просек али као неповољну привредну структуру у којој доминирају трговинска предузећа и пољопривреда. Ови закључци још су неповољнији када се посматра учешће МСП у укупној запослености, које на нивоу општине Житорађа износи 41,3%, док на нивоу Републике МСП сектор доприноси 54,1% укупној запослености.

Општина Житорађа је општина са малим бројем предузетника, малих и средњих предузећа (МСП), и са не тако дугом традицијом предузетништва и МСП. У општини Житорађа је ниска продуктивност мале привреде, недостаје повезаност привредника између себе што их чини мање конкурентним, а неконкурентност производа је између осталог изазвана и скупом производњом услед коришћења застарелих технологија.

Развој предузетништва и МСП и њихов успех зависе пре свега од расположивости спољних финансијских ресурса. Међутим, за трајни развој њима је потребан и приступ информацијама, сарадња са локалном самоуправом, мање бирократије, инвестиције у нове технологије, међусобна сарадња и приступ новим тржиштима.

Поред наведеног, предности општине Житорађа за развој предузетништва и МСП су: постојање ПГР-а -а, са тачно одређеном локацијом за развој и изградњу (индустријска зона од 8 ха), добра сировинска база (пољопривредни производи), добра повезаност са Коридором 10 (путна и железничка инфраструктура), близина Нишког аеродрома, јефтино пољопривредно и градско грађевинско земљиште и локалне комуналне таксе.

Али бројни су и проблеми са којима се суочавава општина Житорађа и локална пословна заједница. Неки од њих су: велики број незапослених и недовољна искоришћеност постојећих производних погона некадашње (ЕИДА - ЕИ Ниш), сада Сојлемез, коју је купио турски инвеститор, општина нема власништво над земљиштем у постојећој индустријској зони, недовољно информација о кредитима и донацијама, непостојање едукованог менаџмента у МСП, недостатак предузетничког духа, ниска конкурентна способност предузетништва у Житорађи и непостојање сарадње приватног и јавног сектора.

Шансе за будући развој општине Житорађа, кроз развој предузетништва и МСП су:

куповина и почетак рада фабрике Челик, подстицај запошљавања становништва у турској фабрици Сојлемез, путем субвенција локалне самоуправе, државна политика равномерног регионалног развоја и децентрализације, близина Града Ниша, као великог потрошачког центра, повољни услови за складиштење и прераду пољопривредних производа и статус неразвијене општине коју општина Житорађа има код Републичког Фонда за развој (олакшано добијање кредита).

Развој модерног предузетништва и МСП биће један од приоритета стратегије локалног економског развоја општине Житорађа, а на основу стања на терену и свих постојећих информација овај развој у општини Житорађа пре свега треба да се одвија кроз следеће елементе:

Туристичка привреда у општини Житорађа представља значајан правац развоја и пут за излазак из стања моноструктурне привреде. Полазећи од природних ресурса и туристичко угоститељских објеката и капацитета, туризам треба да постане једна од водећих грана привреде уз активно ангажовање локалне самоуправе на обезбеђењу услова и повољног амбијента за даљи развој и изградњу.

Унапређење постојеће и развој нове инфраструктуре - је веома важан сегмент будућег развоја. Ово је један од адекватних модела за развој модерног предузетништва и МСП и активније учешће Општине у подстицању локалног економског развоја. Овакав модел би значајно да ће на издвојеној локацији Општина обезбедити сву неопходну инфраструктуру и уз минималну надокнаду, или чак и без надокнаде у првим годинама, омогућити предузећима да обављају производне активности у оквиру Индустријске Зоне. Приликом сагледавања изводљивости овог пројекта треба размотрити могућност и исплативост тога да се Индустријска Зона отвори на локацији која већ поседује потребну инфраструктуру. За такве потребе могу да послуже земљиште и некретнине које су раније коришћени у сврхе индустријске производње, али чији капацитети су сада напуштени или недовољно искоришћени. Овај циљ је неопходно остварити најпре кроз припрему базе података расположивог земљишта и објеката који тренутно нису у функцији (задруге, домови културе, индустријски капацитети, итд), кроз решавање имовинско-правних односа у задругама Напредак (Дубово) и Победа (Црнатово) и индустријских објеката (ЕИДА – ЕИ Ниш) у циљу стварања услова за развој предузетништва и МСП, кроз реконструкција Дмова Културе који нису у употреби, у циљу обезбеђивања додатног пословног простора (канцеларије, складишта, производња) и кроз одређивање и инфраструктурно опремање локације за развој предузетништва и МСП.

Развој и константно унапређење људских ресурса у складу са потребама локалне пословне заједнице и страних инвеститора - се пре свега огледа у анализи постојеће структуре и потреба МСП, а затим кроз припрему нових образовних профила у средњој школи и организовање практичне наставе у складу са захтевима тржишта, израду програма за унапређење знања, вештина и едукацију предузетника, власника МСП, запослених и незапослених, што укључује доквалификацију, преквалификацију и специјализацију у појединим областима, и припрему плана додатног образовања и усавршавања радника општинске управе, јавних предузећа и установа.

У том циљу локална самоуправа ће 1) унапређивати радну снагу кроз стимулисање и инвестирање у перманентно образовање, као и развијањем алтернативног образовања и усавршавања знања, које ће ускладити понуду радне снаге с потражњом приватног сектора и 2) креирати нове едукативне институције, адаптација постојећих уз измену формалног система образовања у циљу усмерене тржишне оријентације продукције знања.

Подстицање, подршка и финансирање оснивања нових радњи, МСП и промоција удруживања кроз асоцијације и кластере - се пре свега огледа у припреми модела за финансијску помоћ предузетништву и МСП, а затим и у оснивању Општинског Фонда за подршку предузетништву и МСП.

Оснивање удружења предузетника и кластерско повезивање произвођача прехранбених производа су такође неке од акција које би требало предузети, јер ће све предходно набројане активности уз организовано наступање и промоцију на сајмовима, припрему информатора за старт - уп предузећа и организовање семинара за предузетнике и МСП о стандардизацији производње, допринети квалитетнијем и бржем развоју предузетништва и МСП на територији општине Житорађа.

Подршка изградњи нових складишних и прерађивачких капацитета у области воћарства, повртарства, сточарства и ратарства у складу са ЕУ стандардима - се пре свега огледа у припреми базе података постојећих складишних и прерађивачких капацитета, а на основу те анализе и анализе потреба предузетника, МСП и пољопривредних произвођача, општина Житорађа је спремна да одреди и инфраструктурно опреми локације за изградњу складишних и прерађивачких капацитета у пољопривреди по стандардима ЕУ (ИССО и ХЦЦП).

Успостављање дугорочне сарадње између локалне пословне заједнице и општинске управе кроз пројекте приватно - јавног партнерства - се пре свега огледа у припреми базе података свих привредних субјеката на територији општине Житорађа, како бих се утврдило право стање ствари на терену и као бих се тачно утврдило колико радњи, малих, средњих и великих предузећа постоји. На основу тих информација и кроз анализу њихових потреба Служба за економски развој ће све привредне субјекте редовно информисати о расположивим фондовима, кредитним линијама и донацијама у сарадњи са Удружењем предузетника. Такође се треба размотрити идеја о оснивању предузетничког центра у Житорађи у сарадњи Удружења предузетника и општинске управе. Организовање заједничког учешћа општине Житорађа и привредника на домаћим и међународним сајмовима привреде, израда водича о услугама Службе за економски развој и припрема студије о изводљивости о успостављању приватно - јавног партнерства код пружања комуналних услуга су неке од акција које локална пословна заједница и локална самоуправа требају предузети, а све у циљу стварања позитивне пословне климе и јавно-приватних партнерстава.

1.2. Стање на тржишту рада

1.2.1. Демографски подаци

Према попису из 2011. године на територији општине Житорађа је живело 15602 становника, што је за 2950 становника мање у односу на број становника по попису из 2002.године, када је на територији општине Житорађа живело 18561 становника. Просечна годишња стопа пада становништва је 2,21% и иста је мања него на територији Републике Србије. Пад производње и опште лоше стање привреде општине и окружења утицало је на смањење стопе наталитета и повећање стопе миграције становништва. Из структуре становништва по годинама може се закључити да се смањује број новорођене и предшколске деце а повећава број становника старијих од 44 године.

Доминантан број становника спада у категорију радно-способног становништва (61,61%), што се може узети у обзир као значајан развојни потенцијал који ће опредељујуће утицати на тржиште рада и запосленост.

Основни контингенти становништва по попису 2011. године										
	Укупно	Деца предшколског узраста	Деца школообавезног узраста	Радни контингент			Жене у фертилом периоду (15-49)	Становништво старо 65 и више година	Удео радног контингента у укупном (%)	Удео становништва старог 65 и више година у укупном (%)
				свега	Мушко (15-64)	Женско (15-64)				
Житорађа	15602	894	2101	11218	5990	5228	3542	5118	61,61	28,11

Полна структура становништва се није битније променила. Према попису из 2011. године мушкараца има 9.235, док је жена 8.972. Број радно способног становништва се смањило са 12.115, колико је износило 2002.године, на 11.218, колико је износило 2011.године. Смањење броја радно способног становништва је последица пада наталитета и миграције и имиграције становништва. Карактеристично за овакву структуру је и да је изузетно велики удео становништва преко 65 година чак 28,11 % што је много изнад републичког просека што само говори о одласку и миграцији млађих категорија становништва у потрази за бољим условима живота. Још један податак је вредан пажње а то је да се за чак 208 (1,1%) становника општине Житорађа не може утврдити полна и старосна структура.

Општина Житорађа је једна од ретких општина у којој је и велики број становништва ромске националности. Тај број по попису из 2011 године износи 1142 становника што чини око 6,35 % али тај број је знатно већи.

Старосна структура становништва Општине Житорађа																			
Узрасни ранг	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-више	Непознато	Укупно
Број	894	1051	1050	1040	1071	1188	1096	1086	1018	1186	1236	965	1132	1506	1176	702	402	208	18207
%	4,91%	5,77%	5,77%	5,71%	5,88%	6,52%	6,01%	5,96%	5,59%	6,51%	6,78%	5,30%	6,21%	8,27%	6,45%	3,85%	2,20%	1,14%	100,00%

Кретање броја становника за Општину Житорађа			
Година	1991.	2002.	2011.
Број становника	19.545	18.207	15.602

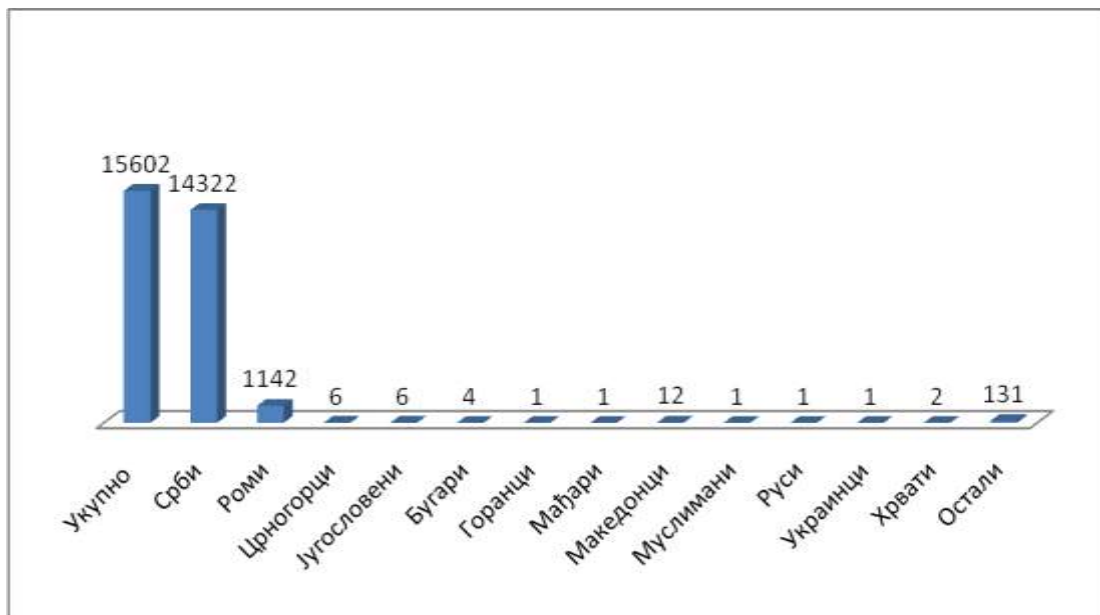
Према подацима РЗС по попису 2011. на основу првих објављених резултата, у општини Житорађа има 16.272. становника односно 1.935 становника мање него по попису из 2002. године. Из овог податка се јасно види да је настављен тренд смеђења броја становника а и сама стопа природног прираштаја је -4,9 што додатно указује на изузетно драматичну ситуацију у општини Житорађа.

Просечна старост износи 41,72 године

1.2.2. Етничка структура становништва

Према попису из 2011. године на територији општине Житорађа живи 15602 становника различите етничке припадности са доминантним српским становништво. Друга по броју је Ромска етничка заједница која представља 6.27% популације. Остале етничке заједнице су мање заступљене.

Укупно	15602	100%
Срби	14322	92.8%
Роми	1142	6.27%
Црногорци	6	0.03%
Југословени	6	0.03%
Бугари	4	0.03%
Горанци	1	0.0055%
Мађари	1	0.0055%
Македонци	12	0.066%
Муслимани	1	0.0055%
Руси	1	0.0055%
Украинци	1	0.0055%
Хрвати	2	0.011%
Остали	131	0.72%

Слика 2. Етничка структура становништва

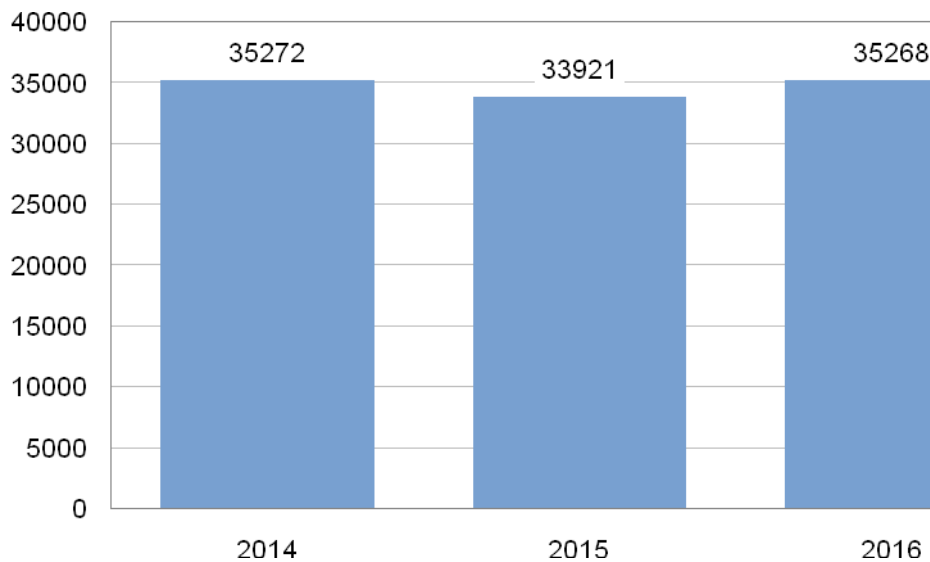
1.2.3. Запосленост и зараде

Регистровани запослени* ¹	1648	(2016)
Регистровани запослени* у односу на број становника (у %) ¹	10.7	(2016)
Просечне зараде без пореза и доприноса (РСД) ¹	35268	(2016)
Регистровани незапослени ²	1816	(2020)
Регистровани незапослени на 1 000 становника ²	118	(2020)

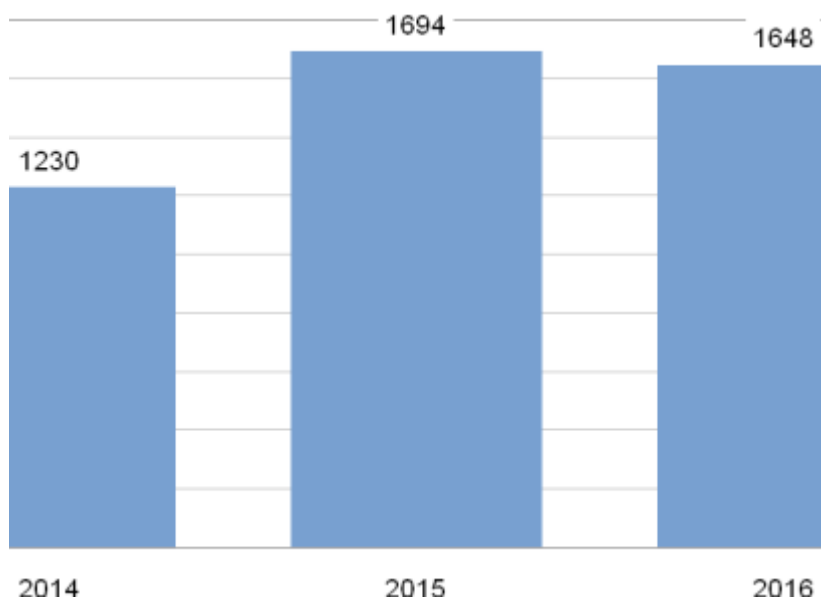
Од 2015. укључени су и регистровани индивидуалну пољопривредници

Извор:

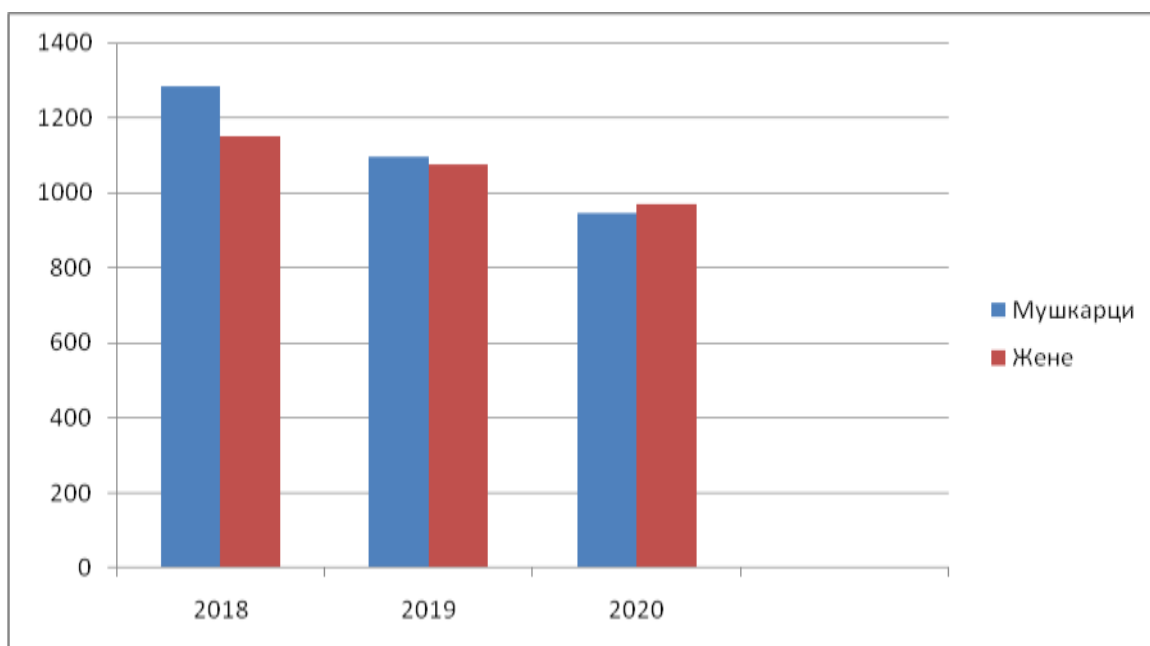
- Статистика запослености и зарада, РЗС
- Национална служба за запошљавање

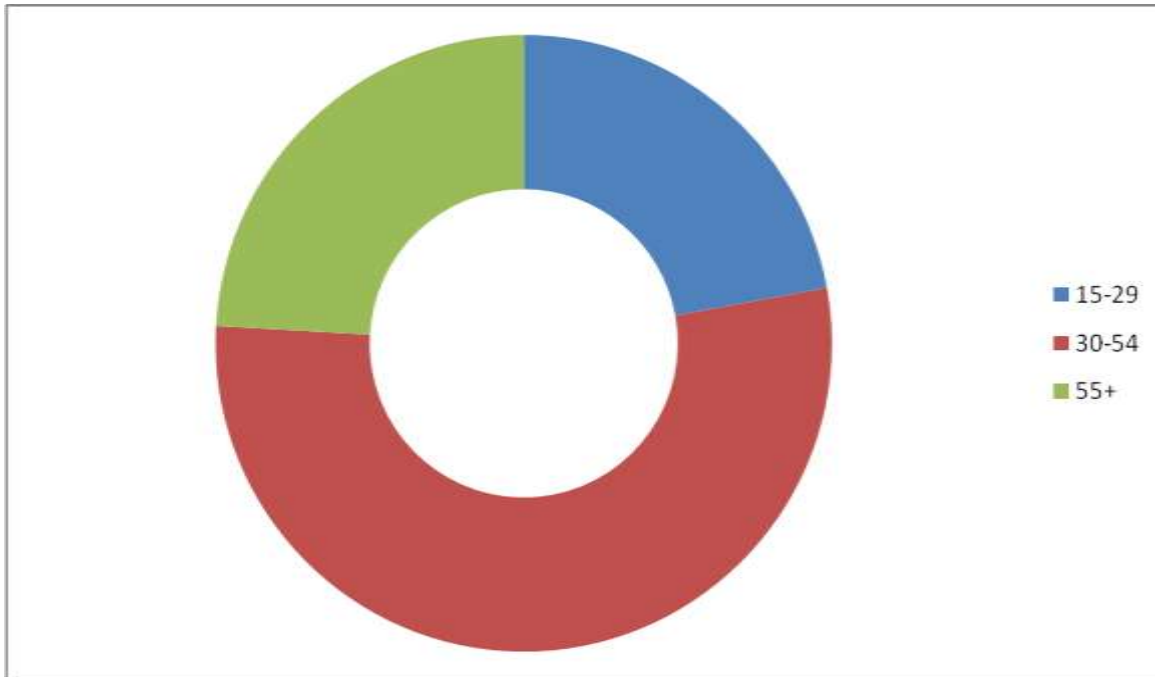
Слика 3. Просечне зараде без пореза и доприноса, 2016–2018. (у РСД)

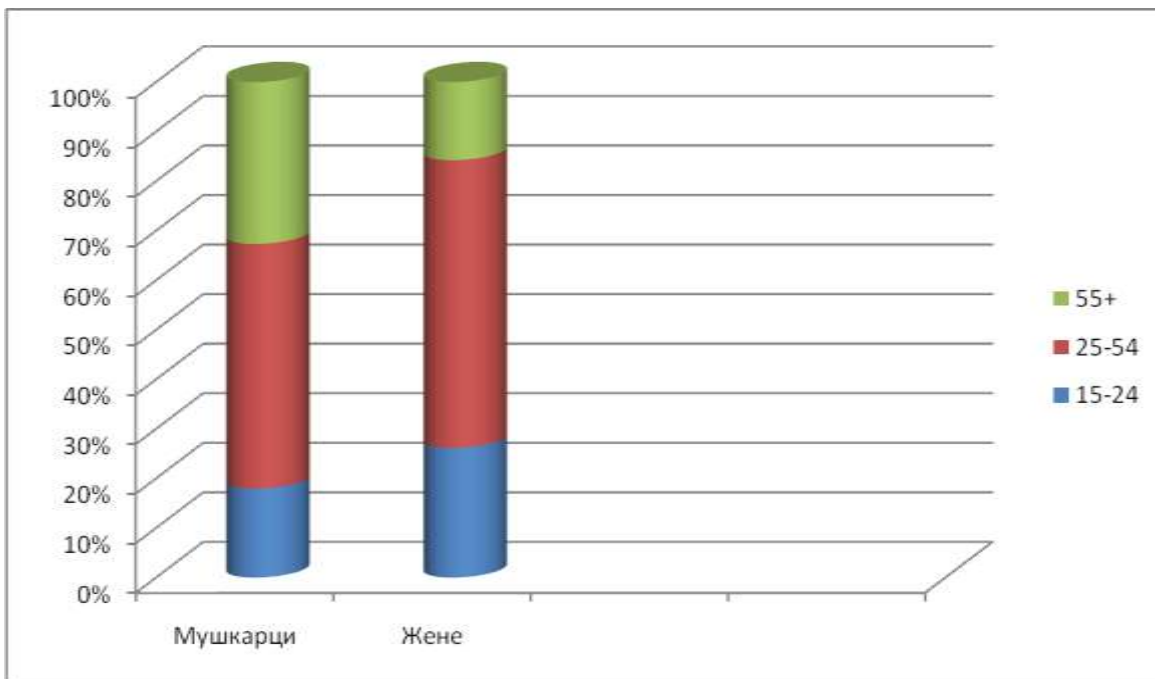
Слика 4.Регистровани незапослени, 2014–2016

Слика 5.Регистровани незапослени према полу, 2018–2020.

Слика 5. Учешће незапослених према старосним групама у укупном броју незапослених, 2020.

Слика 6. Учешће незапослених према старосним групама и полу у укупном броју незапослених, 2020.

1.2.4. НЕЗАПОСЛЕНОСТ

Опште карактеристике тржишта рада у периоду 2019.-2020. године су неусаглашеност понуде и потражње радне снаге, велико учешће дугорочно незапослених и велики прилив

вишка запослених из предузећа која се реструктурирају и приватизују, неповољна старосна и квалификациона структура незапослених, висока стопа незапослености младих, велике разлике између регионалних тржишта рада и ниска мобилност радне снаге, велики број незапослених који припадају теже запошљивим категоријама, као и велики број ангажованих у сивој економији.

Основне карактеристике незапослености на нивоу општина Топличког округа У следећој табели дат је процентуални удео општина у односу на укупан број незапослених лица у новембру месецу 2020. године у Топличком округу:

АКТИВНА НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПО ОПШТИНАМА ТОПЛИЧКОГ ОКРУГА	
Блаце	928
Житорађа	1816
Куршумлија	2490
Прокупље	4816
Топлички округ	10151

У односу на новембар 2018. број незапослених лица у Топличком округу је смањен за 1542 лица.

1.2.4.1. Старосна и полна структура незапослених

Посматрано према старости највише је незапослених лица између 40-44 година 14,58% као и између 50-54 година 14,4% ,затим следе 45-49 година старости и то 13,4%, учешће лица између 30-34 и 35-39 година износи 13%, док је најмање незапослених лица старости од 15-19 и 60-64 година са учешћем од 3,1% у укупној незапослености, што се може видети у табели 7.

Табела 5. Незапосленост према старости и полу новембар 2020 године												
		Укупно	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-65
Општина Житорађа	Укупно	1816	69	162	193	168	166	203	258	236	254	208
	Жена	929	37	95	122	98	86	112	140	128	98	55

Из приложене табеле 5. уочава се да је највише лица старости између 40 и 54 година година.

1.2.4.2. Структура незапослених лица према дужини чекања на запошљење

Највеће учешће у регистрованој незапослености према дужини чекања на запошљење имају лица која чекају до 1 године, затим следе она која чекају од 1-2 година, 2-3 године, 3-5 година као и лица која чекају на запошљење мање од 3 месеца. Што се тиче дугорочно незапослених лица карактеристично је да је у општини Житорађа тај број нарастао од априла месеца са 49,89% (што је било у рангу најбољих општина у Србији) на 60,86 % у новембру 2018 (што је близу просека за Републику Србију). Оно што је карактеристично је даје просек незапошљених на 1000 становника 141 а да људи који први пут траже запошљење 1490 незапошљених.

НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА ТРАЈАЊУ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ И ПОЛУ									
Чекање	До 3 месец а	3-6 месец и	6-9 месец и	9-12 месец и	1-2 године	2-3 године	3-5 године	5-8 године	Преко 8 година
Укупно	234	144	77	116	360	176	214	171	425
Жене	110	72	34	54	159	97	128	82	235

Табела 6. Структура незапослених лица према дужини чекања на запослење , новембар 2020 године

Табела 7. Новембар 2020										
Структура незапослених према квалификацијама и полу										
	Укупно	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VIII
Укупно	1816	862	80	433	367	5	23	15	31	0
Жена	929	475	35	166	213	0	13	9	18	0

Слика 7: Структура незапослених према дужини чекања новембар 2019

1.2.4.3. Квалификациона и полна структура незапослених

Структура незапослених лица према квалификацијама није се значајније мењала. Највећи број незапослених је неквалификованих лица, затим лица у IV степену стручне спреме, са III, II, VII, VI ССС. Највеће је учешће жена које немају квалификацију и то око 80% од укупно неквалификованих лица.

Што се тиче односа стручне и нестручне снаге нема значајнијих промена у односу на предходни месец, и даље је тај однос јако неповољан у Општинама Житорађа и Прокупље (процент нестручне радне снаге 52,40% и 41,56%), мало повољнији у општини Куршумлија (37,51%), а изузетно повољан у Општини Блаце (процент нестручне радне снаге 25,95%). Према подацима о дужини чекања на запослење, највеће учешће незапослених који чекају на запослење преко 12 месеци (дуготрајна незапосленост), забележено је у општинама Блаце (70,46%), Куршумлија (70,03%), Прокупље (66,65%) и у општини Житорађа (64,97%) .

1.2.4.4. Вишкови и корисници новчане накнаде

Решавање вишка запослених у предузећима спроводи се у складу са Законом о раду, Програмом за решавање вишка запослених у процесу рационализације, реструктурирања и припреме за приватизацију, Програмом предузећа, Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености и актима Национале службе за запошљавање.

1.2.5. Запосленост и запошљавање

Мере активне политике запошљавања усмерене су на смањење незапослености. Од свих активних мера резултате дале су субвенција за samozapoшљавање, као и јавни радови и програми стручног оспособљавања и запошљавања.

Поред овог спроводе се и остале мере Активне политике запошљавања:

- 1. Стручно оспособљавање и усавршавање** (ограничено само на лица до 30 година, без искуства; реализује се кроз мере Стручна пракса и Прва шанса).
- 2. Обуке незапослених лица** (осим обуке за познатог послодавца) не воде директном запошљавању већ само повећању капацитета за запошљавање.
- 3. Јавни радови** је мера која води привременом запошљавању, односно запошљавању на одређено време од 3 до 6 месеци у зависности од тога колико траје Пројекат.
- 4. Субвенција доприноса обавезног социјалног осигурања** - послодавци који запошљавају раднике са евиденције незапослених могу да користе законско право / Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање чл. 45, 45а и 45 б/ на олакшице при плаћању доприноса за обавезно социјално осигурање који се плаћају на основицу, односно на терет средстава послодавца.

5. Обуке за познатог послодавца

1.2.5.1. Зајосленосӣ у сивој економији

Не постоје прецизни подаци о раду на црно, односно о радном ангажовању у сивој економини али се процењује да значајан део активног становништва ангажован стално или повремено у овом виду економије.

1.2.5.2. Сиво̄а партиципације

Стопа партиципације се добија као учешће запослених и незапослених у укупном броју радно способних. У 2020. години у општини Житорађа је износила 48,4%.

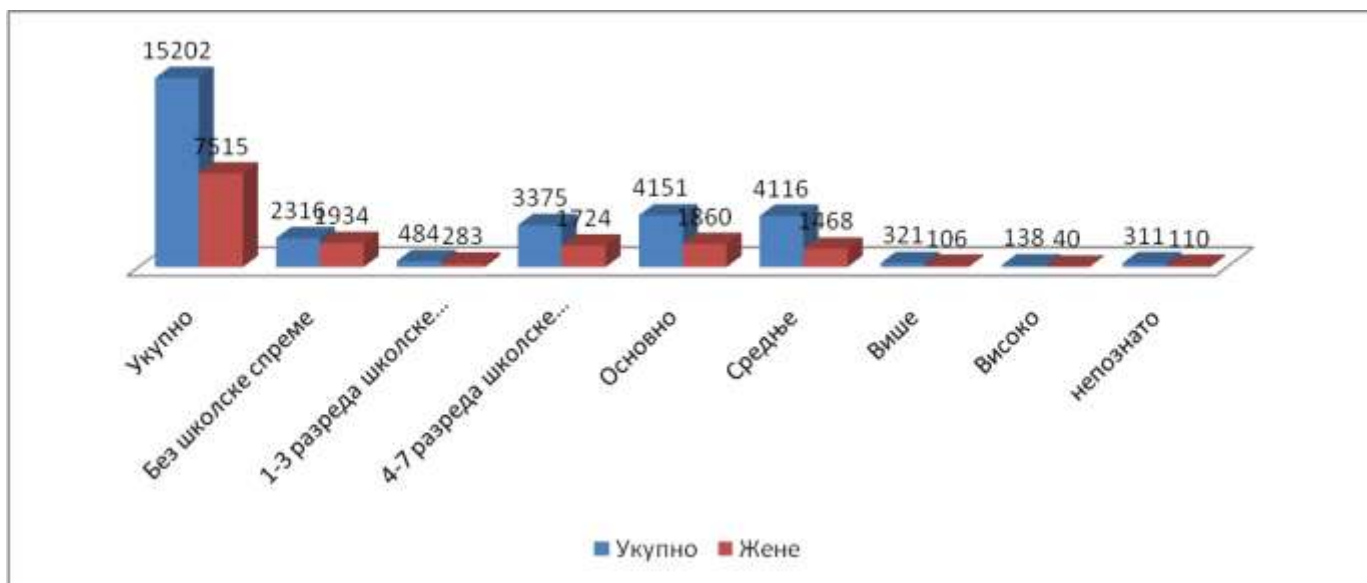
1.2.6. Стање образовања

1.2.6.1. Образовна структура радно активног становништва

Образовна структура становништва је од изузетног значаја за економски развој и запошљавање. Подаци којима се располаже проистичу из пописа становништва 2011. и они показују да 30% становништва општине Житорађа преко 15 година старости има средњу, вишу и високу школу. Број становника са средњом и високом школом је порастао у 2011. у односу на 2002. када је обављен претходни попис.

	Укупно	Без школске спреме	1-3 разреда школске спреме	4-7 разреда школске спреме	Основно	Средње	Више	Високо	непознато
Укупно	15202	2316	484	3375	4151	4116	321	138	311
Жене	7515	1934	283	1724	1860	1468	106	40	110

Табела 8. Образовна сѝрукѝура радно акѝивноѝ сѝановниѝтѝва ѝреко 15 ѝодина сѝтаросѝи

Слика 10: Графички ѝ prikaz сѝановниѝтѝва ѝрема образовању

1.2.6.2. Пријављене ѝоѝтребe за радницима у ѝериоду 2018 и 2019 ѝодине

Економска криза као највећи разлог смањења запошљености као и недовољна развијеност привреде на територији општине Житорађа читава се и у тренду смањења потреба за радно активним становништвом. Из табеле 9 јасно се види да је 2019 године исказана потреба за 1,2 пута већим бројем радника него 2018 године, као и да је интересовање за запошљавање било у летњим месецима током 2018 године. У 2019 години једине исказане потребе преко НСЗ-а су спровођење јавних радова и мера стручне праксе где је запошљено 98% исказаних потреба у 2019. години

ГОДИНА	УКУПНО	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2018	80	0	0	0	7	1	0	29	37	3	4	2	4
2019	99	0	0	0	13	30	13	2	30	3	5	3	0

Табела 9. Пријављене ѝоѝтребe у ѝериоду 2018-2019 ѝодина

1.2.6.5. Услови за доѝунско образовање и ѝреквалификације (расѝоложива мрежа и каѝациѝетѝ образовних усѝаноѝа)

Општина Житорађа спада према развијености образовног система у општинске образовне центре. Поред развијеног предшколског и основношколског образовања у општини Житорађа постоје једна средња школе са 3 образовна профила. Поред пољопривредног профила, будући да је општина Житорађа изразито пољопривредна средина, ту је и машински профил разних струка, а од 2007 године и економски профил. Последњих година ова школа увеле је већи број огледних одељења са циљем да се образовни профили прилагоде потребама

привреде и предузетника, наставни програми ослободе сувишних садржаја а појача практични рад и пракса ученика.

2. ПЛАН АКТИВНОСТИ

2.1. Циљеви, активности и услови реализације

Основни циљеви и приоритети политике запошљавања у општини Житорађа дефинисани су стратешким документом СТРАТЕШКИ ПЛАН ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ЖИТОРАЂА ЗА 2013-2019. који је усвојен Одлуком Скупштине Општине ЖИТОРАЂА 2013. године. Они се односе пре свега на смањење броја незапослених у општини, развој активних мера запошљавања према специфичним потребама развоја општине и веће повезивање образовања са потребама привреде и тржишта рада.

У складу са дефинисаним опредељењима да је решавање незапослености један од крупних приоритета, општина Житорађа се определила да припреми свој посебан Локални акциони план запошљавања са активним мерама запошљавања које ће првенствено бити усмерене на подстицај развоју предузетништва ради повећања запошљавања најугроженијих социјалних група младих, старијих радника, жена, ОСИ и вишкова радника, као и на повезивање образовања и привредног и друштвеног развоја општине. При том ће мере Локалног акционог плана запошљавања бити усаглашене и повезане са осталим програмима и пројектима осталих кључних институције које делују на подручју запошљавања у општини.

Најзначајнији пројекти чији су носиоци министарства економије и регионалног развоја, просвете, омладине, рада и социјалне политике и друге организације, који треба да убрзају решавање проблема незапослености у општини Житорађа а тиме и да допринесу бржем економском развоју, су:

- **Пројекат унапређења рада Националне службе запошљавања** кроз њену децентрализацију и прилагођавање активности локалним потребама.
- **Пројекат запошљавања младих**, који се остварује кроз Локални акциони план младих и програме које реализује Национална служба запошљавања
- **Пројекат развоја Општинског центра (предузећа) за професионално оспособљавање, рехабилитацију и запошљавање инвалида**
- **Пројекат унапређења професионалне оријентације и каријерног вођења** који се реализује кроз посебан Акциони план а реализују га школе, НСЗ, НВО и други партнери кроз координацију Канцеларије за младе.

• Програми и мере

Полазећи од утврђених циљева и приоритета политике запошљавања у досадашњим стратешким документима општине Житорађа као и од актуелног стања на тржишту рада, Локални акциони план запошљавања општине Житорађа за 2021. садржи следеће мере:

Програми и мере активне политике запошљавања обухватају:

- **Јавни радови**

Јавни радови се организују у циљу радног ангажовања првенствено теже запошљивих незапослених лица и незапослених у стању социјалне потребе, ради очувања и унапређења радних способности незапослених, као и остваривања одређеног друштвеног интереса.

- лица која посао траже **дуже од 18 месеци**.

Утврђени проценат учешћа наведених категорија незапослених лица односи се на јавни рад који кроз редовне јавне конкурсе спроводи самостално НСЗ.

Послодавац који спроводи јавне радове закључује са незапосленим уговор о радном ангажовању у складу са прописима о раду и јавним конкурсом. Средства намењена за организовање јавних радова користе се за:

1) исплату **накнаде за обављен посао** лицима ангажованим на јавним радовима (по основу уговора о привременим и повременим пословима у висини до 20.000,00 динара на месечном нивоу за пун фонд радних часова односно сразмерно времену радног ангажовања на месечном нивоу, која се увећава за припадајући порез и доприносе за обавезно социјално осигурање);

2) **накнаду трошкова доласка и одласка** са рада ангажованих лица (максимално до 2.000 динара по лицу, за сваки месец ангажовања);

3) **накнаду трошкова спровођења** јавних радова послодавцу (максимално до 2.000 динара по лицу, једнократно, у зависности од трајања јавног рада);

4) **накнаду трошкова обуке** (у једнократном износу од 1.000,00 динара по ангажованом лицу које је завршило обуку), која се у зависности од врсте и сложености послова може организовати по интерном програму послодавца извођача јавног рада или програму образовне установе. По завршетку обуке лицу се издаје потврда о стеченим компетенцијама.

У 2021. години организоваће се јавни радови у области **социјалних и хуманитарних делатности, одржавања и обнављања јавне инфраструктуре** и одржавања и **заштите животне средине** и природе.

Јавни радови се могу организовати и за област културе на којима се искључиво ангажују особе са инвалидитетом.

Право учествовања у поступку организовања јавних радова имају органи аутономне покрајине и органи јединица локалне самоуправе, јавне установе и јавна предузећа, привредна друштва, предузетници, задруге и удружења.

- **Суфинансирање програма или мера активне политике запошљавања предвиђених локалним акционим плановима запошљавања (ЛАПЗ)**

У 2021. години одобрава се учешће у финансирању програма или мера активне политике запошљавања, и то:

- **Програм јавних радова** - у програм јавних радова могу се укључити незапослена лица **из свих категорија теже запошљивих**, у складу са стањем и потребама локалног тржишта рада утврђеним у **ЛАПЗ**;

- **Обука на захтев послодавца** – у обуку се укључују незапослена лица уколико на евиденцији незапослених НСЗ нема лица са потребним знањима и вештинама односно постојећа знања и вештине не одговарају потребама конкретног радног места;

- **Програм стицања практичних знања за неквалификована лица, вишкове запослених и дугорочно незапослене;**

- **Субвенција за samozapoшљавање** - одобрава се ради оснивања радње, задруге или другог облика предузетништва као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос, у делатностима дефинисаним у складу са потребама локалног економског развоја у **ЛАПЗ**;

- **Субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже**

запошљивих - може се доделити за запошљавање незапослених лица **из једне или више категорија теже запошљивих**, а које су утврђене у складу са стањем и потребама локалног тржишта и **наведене у ЛАПЗ**;

Услов за подношење захтева за финансирање програма или мера активне политике запошљавања из средстава одређених за реализацију НАПЗ је да аутономна јединица локалне самоуправе има:

- **формиран локални савет за запошљавање;**
- **усвојен ЛАПЗ;**
- **усаглашен ЛАПЗ са НАПЗ и покрајинским АПЗ,**
- **обезбеђено више од половине потребних средстава за финансирање одређеног програма или мере.** Изузетно, уколико се ради о неразвијеној јединици локалне самоуправе, министар надлежан за послове запошљавања, у складу са чланом 60. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 38/15 и 113/17) може одобрити учешће у финансирању и када је обезбеђено мање од половине потребних средстава.

Критеријуми на основу којих се одобрава висина износа средстава по захтеву јединице локалне самоуправе за учешће у финансирању програма или мера су:

- **степен развијености** јединице локалне самоуправе,
- **припадност јединице локалне самоуправе групи III и IV степена развијености и посебно девастирана подручја**, утврђени у складу са посебним прописом Владе),
- **формиран локални савет за подручје више јединица локалних самоуправа и усвојен заједнички план запошљавања** за подручје тих јединица локалних самоуправа.

По истеку рока за подношење захтева, НСЗ проверава испуњеност услова за финансирање програма или мера активне политике запошљавања, припрема мишљење о сваком појединачном ЛАПЗ (усклађеност са циљевима локалног економског развоја и индикаторима на локалном тржишту рада) и даје предлог за учешће у финансирању програма или мера активне политике запошљавања на основу критеријума и расположивих средстава.

НСЗ доставља министарству надлежном за послове запошљавања предлог за учешће у финансирању програма или мера активне политике запошљавања у року од 30 дана од дана истека рока за подношење захтева, на основу кога министар надлежан за послове запошљавања доноси одлуку.

НСЗ и јединице локалне самоуправе обухваћене одлуком закључују споразуме о начину и поступку реализације програма или мера активне политике запошљавања, као и другим питањима од значаја за спровођење ове одлуке.

Јединице локалне самоуправе могу, у складу са потребама локалног тржишта рада, планирати и друге програме или мере активне политике запошљавања, утврдити их у ЛАПЗ и њихову реализацију финансирати у целости из средстава буџета аутономне покрајине и/или буџета јединица локалне самоуправе. У реализацији програма или мера активне политике запошљавања које се у целости финансирају из буџета аутономне покрајине и/или буџета јединица локалне самоуправе, НСЗ пружа стручну и техничку подршку.

3. ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА И ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Финансирање активне политике запошљавања обавља се из средстава буџета Републике Србије, и буџета локалне самоуправе, средства из донација, кредита као и средства доприноса за случај незапослености и других извора.

Укупно су за реализацију Локалног акционог програма запошљавања у општини Житорађа за 2021 је 1.000.000,00 динара, која ће бити обезбеђена у оквиру Буџетског фонда за подстицај запошљавању, предвиђена Одлуком о буџету за 2021 годину општине Житорађа док се од Националне службе за запошљавањње очекује учешће од 60 % на издвојена средства из буџета општине Житорађа

Да би локална самоуправа могла да конкурише за поменута средства из буџета Републике потребно је да има: формиран локални савет за запошљавање; донет Локални акциони план запошљавања за општину Житорађа и да обезбеди бар 40% потребних средстава обзиром да се ради о неразвијеној општини односно девастираном подручју, каква је општина Житорађа.

ПРЕГЛЕД УКУПНИХ ТРОШКОВА

Р.Б.	НАЗИВ ПРОГРАМА	Буџет општине	Буџет РС	УКУПАН ИЗНОС
1.	Програм организовања јавних радова	1.000.000,00	1.500.000,00	2.500.000,00
УКУПНО:		1.000.000,00	1.500.000,00	2.500.000,00

4.ОЧЕКИВАЊЕ ОД ПРОГРАМА

Реализацијом Локалног акционог плана за запошљавање на територији општине Житорађа за 2021. годину би се кренуло са активним решавањем проблема незапослености у нашој општини.

Запошљавање нових радника имао би огроман значај за општину Житорађа у смислу повећања броја запослених, смањење броја корисника социјалне помоћи, смањење броја незапослених на евиденцији НСЗ. Истовремено то би представљало подршку послодавцима који имају потребу за ангажовањем већег броја радника кроз неку од горе наведених мера, активније учешће локалне самоуправе за развој МСП и подршка почетницима за реализацију предузетничких идеја, итд

5. ПРАЋЕЊЕ, ОЦЕНА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЛАПЗ

Праћење, оцена и извештавање о реализацији ЛАПЗу изузетно значајни јер од процеса праћења, оцене и извештавања, односно од одговора да ли су применом одређене мере постигнути очекивани ефекти, зависи да ли ће се и у будућности спроводити иста решења, или их је потребно мењати, односно да ли је и у којој мери потребно вршити корекције буџета ЈЛС у делу који се односи на локалну политику запошљавања. Праћење реализације ЛАПЗ, степен остварених резултата и ефективности спроведених мера, динамика реализације ЛАПЗ, праћења и извештавања и одговорности за реализацију наведеног процеса, као и јасни, релевантни и мерљиви показатељи успеха биће приказани кроз информације наведене у табели.

Мера/активност	Индикатор	Временски оквир	Одговорност
- подношење захтева за учешће у суфинансирању програма или	-потврда о подношењу	фебруар	ЈЛС

Локални акциони план запошљавања Општине Житорађа за 2021. годину

мера АПЗ у 2021.год.			
- одлука о учешћу у финансирању програма или мера АПЗ	- пријем обавештења	март	НСЗ
- потписивање споразума о сарадњи са НСЗ одлучивања	-потписан споразум	Април	ЈЛС и НСЗ
- расписивање јавних позива	- расписано ху јавних позива	Мај-јун	ЈЛС и НСЗ (уз учешће ЛСЗ)
- укупан број лица по поднетим захтевима који су у поступку одлучивања (по мерама)	- ху лица (по мерама)	Јул	ЈЛС и НСЗ
- одлучивање по захтевима	- ху захтева одобрено	Август	ЈЛС и НСЗ (уз учешће ЛСЗ)
- укупно укључена лица у мере	- ху лица у мерама (по мерама и циљним групама)	Септембар - , праћење на месечном нивоу док мера траје	ЈЛС и НСЗ (ЛСЗ)
- укупан број лица која су завршила меру	- ху лица у мерама (по мерама и циљним групама)	По завршетку мере	ЈЛС и НСЗ (ЛСЗ)
- ефекат мере на запошљавање (брutto ефекат)	- ху лица запослено (по мерама и циљним групама)	6 месеци по изласку из мере/уговорне обавезе ¹	НСЗ (ЛСЗ)
- утрошак средстава	- утрошак средстава по мерама	Након реализације свих финансијских обавеза	ЈЛС и НСЗ
- анализа успешности ЛАПЗ	- израђена анализа	Након завршетка мера ЛАПЗ	ЛСЗ

¹Изузетно, уколико за меру која је реализована у претходној години у тренутку вршења евалуације мера, односно сагледавања бруто ефеката на запошљавање, није прошло 6 месеци од изласка учесника мере из уговорне обавезе, сагледавање ефеката се може урадити и 3 месеца после изласка из уговорне обавезе. Такође, могуће је узети у обзир бруто ефекат на запошљавање учесника исте мере (исти дизајн мере, исте циљне групе), која је реализована у некој од претходних година, где је прошло шест месеци од изласка из уговорне обавезе.